

TELEKI PÁL gr.KÜLÜGYMINISZTERI ÉS MINISZTERELNÖKI TEVÉKENYSÉGE

1920-1921

Lendvai Mária V. évf. magyar-történelem szak

Az első nemzetgyűlésen Szegedet a kisgazdapárti Kószó István, a KNEP programjával induló Pálffy Dániel és Teleki Pál gróf, az "Egyesült Keresztény Liga" elnöke képviselte. Teleki Pál gróf egyébként a Hazai Bank igazgatósági tagja volt és mint ilyen, a fináncstőke és a nagybirtok érdekszövetségét képviselte.

Teleki gróf a háboru előtt politikával alig foglalkozott, Bejárta Európát, Észak-Afrikát és Japánt, megírt egy nemzetközi elismeréssel fogadott tudományos művet, rendes tagjává választotta a Magyar Tudományos Akadémia és a háboru kitöréséig a Magyar Földrajzi Intézetet igazgatta.

Neve és politikája szorosan összekapcsolódik a Szegeden szervezkedő ellenforradalommal. Teleki Pál gróf a szegedi ellenforradalmi kormány külügyminiszteri tárcáját vállalta, majd mint az ellenforradalmi erők összehangolója megkötötte az egyezséget a szegedi és a Friedrich-kormány között.

A világháboru és a forradalmak bizonyos politikai "órségváltást" teremtettek meg Magyarországon. Az a hagyományos politika, amelyet az Osztrák-Magyar Monarchiában képviselni lehetett, a monarchia felbomlásával talaját veszítette. Magyarország függetlenségének kérdése és a nemzetiségi kérdés megoldódott - és ezzel a magyar uralkodó osztály politikája súlyos válságba került. A körülmények új politikát követeltek, amelynek képviselésére a régi vezető politikusok nagy része alkalmatlan volt. A történelmi nevek ideiglenes háttérbe szorulásának másrészt az volt az oka, hogy míg az arisztokrácia nagy része a Tanácsköztársaság idején pánikszzerűen külföldre menekült, addig itthon elsősorban a francia megszállás alatt lévő Szegeden "új emberek" szereztek érdemeket az ellenforradalom szervezésében.

A hatalomrajutó ellenforradalom természetesen számontartotta azokat, akik uralmát előkészítették.

Teleki Pál grófot a békeelőkészítő iroda vezetésével bízták meg, majd a magyar delegáció tagjaként részt vett a béketárgyalásokon. 1920. március 15-én pedig megalakult a Simonyi Semadam kormány, amelynek külügyminiszterévé a kormányzó Teleki grófot nevezte ki. Teleki ekkor a békeküldöttség tagjaként külföldön tartózkodott, tárcáját ideiglenesen a miniszterelnök látta el. A békét előkészítő munkálatok szünetében, husvétkor érkezett haza és azonnal egyik legerélyesebb sürgetője lett a KNEP és a Kisgazdapárt fuziójának. Ezt a fuziót egy-két alkalommal "feltételként" emlegette ahhoz, hogy a külügyminiszteri tárcát elvállalja. Teleki, Klebelsberg és mások - összesen 21 képviselő aláírásával - április 11-én megjelent a fuzióra való felhívás. Az egyesítés azonban a Kisgazdapárt ellenállásán megtört. /Ekkor ugyanis még a párt nemzetgyűlési többségére támaszkodva önálló politikára törekedett./ A fuzió felhívást aláíró képviselők nem tértek vissza pártjukba, hanem megalakították az ún. "disszidens"-csoportot. Teleki végül a fuzió létrejötte nélkül is vállalta a külügyminiszteri tárcát, de a KNEP-ből kilépett, "pártonkívüli" lett.

Teleki külügyminiszter 1920. április 26-án /1/ tartotta első jelentős beszédét a nemzetgyűlés előtt. Beszámolt a békedelegáció munkájáról és válaszolt Magyarország külpolitikai orientációjának lehetőségeit. A békedelegáció munkájáról szólva Apponyi Albert grófnak az Ötös bizottság előtt elmondott beszédére hivatkozott. Az ebben a beszédben kifejtett gondolat határozta meg a magyar delegáció válaszjegyzékeinek a hangját: a békeszerződés jelenlegi formájában Magyarország számára "elfogadhatatlan, mert teljesíthetetlen". Teleki azonban jól tudta, hogy a békeszerződést jelenlegi formájában is el kell fogadniuk, mert ez elsődleges feltétele annak, hogy a magyar uralkodó osztály ha jóval kisebb területen is, mint a múltban, de fenn tudja tartani uralmát. A békeszerződés aláírásának megtagadását még politikai zsarolásaként sem merte megkockáztatni. Csupán annak leszögezésére szorítkozott, hogy: "A nemzet a békét csak óvással fogadhatja el, a béke revízióját illetően."

/1/ Nemzetgyűlés 35. ülése /Nemzetgyűlési Napló II, 299-305. old./

Mi szükséges a béke revíziójához? Teleki gróf szerint erkölcsi és anyagi erőt kell mutatni a külföld felé, hiszen "az erkölcsi világnézet megrendülése utáni gyors konszolidációt a külföld máris elismeréssel figyeli." Ennek az "erőt mutató" konszolidációnak az érdekében sürgette az uralkodó osztály egységét. "A nemzetgyűlés tegyen félre minden őt elválasztó részletkérdést, - mondotta beszédében, Teleki "pártonkivüliséget" egységtörekvése egyik megnyilvánulási formájaként kell értékelni. Mint szavaiból kiderült, ezt a politikai "el nem kötelezettséget" külügyminiszteri feladataival szerencsésen egybehangzóan érezte. Így mint külügyminiszter az egész keresztény nemzeti irányt képviselte, "kifelé" és nem az "elfelé" pártok egy részét. Beszédében Teleki vázolta a nemzetgyűlés előtt azokat a lehetőségeket, amelyeknek figyelembevételével Magyarországnak be kell kapcsolódnia Európa politikai vérkeringésébe. Eszerint a magyar állam és a nagyhatalmak között "a megértés jegyében jó kapcsolatok várhatók". Egészen más volt az állásfoglalása a környező államokkal való viszony tekintetében. A velük való kapcsolatról szólva nyíltan kijelentette, hogy annak javulása a béke revíziója nélkül "lehetetlen". Nyilatkozott egy esetleges új külpolitikai szövetség elvi feltételeiről is. Magyarország jövődöntő szövetségeseinek kiválasztásakor döntő szempont lesz az, hogy az illető ország belpolitikai rendszere milyen. /Ennél a szempontnál fogva lehetett az ellátott forradalni Magyarország természetes szövetségese a fasiszta Olaszország és a náci Harmadik Birodalom./ A magyar uralkodó osztály gátlástalan, kalandor külpolitikájáról is adott némi "elvi" adalékot a külügyminiszter. Európát - szinte példászerűen szemléletes imperialista látásmóddal - egy nagy lakomázó asztalhoz hasonlította, amelynél ő mint külügyminiszter csak azt várja, hogy megsüssék a galambot, hogy feltálalhassa. De - tette hozzá nagy politikai cinizmussal - "a szakács tekintetében nem lehetünk válogatosak!" Nem érdektelen figyelni erre az ars-politikára. Annál is inkább, mert Teleki személye körül - minden bizonnyal érdemtelenül - van egy kis illúzió; nem is élete és munkássága, hanem a halála miatt. A magyar uralkodó osztály bármilyen politikai kalandorsághoz kész volt csatlakozni, ha az utat látszott engedni revíziós céljainak. Ez a célkitűzés változatlan

maradt 25 éven át és ezt Teleki Pál gróf nemcsak megfogadta, hanem egész politikai pályafutása során következetesen „realizálta” is, amíg meg is valósította. /„Leküzdhetetlen lelkesemet aggályai csak akkor kényszerítanik kiderülni, hogy Magyarország győztesei nemcsak „gazemberek”, hanem a háborút /a II. világháborút/ is elfogják veszíteni/

Az ellenforradalmi rendszer külpolitikai reményeire és külpolitikai irányelveire vet fényt Teleki külügyminiszter május 10. /1941./ élnoadót kezében, amelynek során a békeszerződést a nemzetgyűlés elé terjesztette. A béke feltételeket két okmány tartalmazta, a békére adott válasz és az ún. kísérő levél, amelyet a békekonzferencia elnöke intézett a magyar békélfogadó elnökéhez. Ennek alapján Teleki ismerteti azokat az engedelményeket, amelyeket /az eredeti béketervezettel szemben/ a konferencia megadott. Az első két pont a revíziós törekvéseket juttatta némi reményhez. Az első kimondta: „Abban az esetben, ha Magyarország jelenlegi határainak magváltorítása európai érdeke a kormánynak joga lesz a népek szövetségének Tanácsának fordulás, amely közvetítő lehet az érdekelt felek között. A második a népek kérdéssel foglalkozott. E szerint „a ruténok kifejezést adhatnak abbeli óhatóknak, ha Csehszlovákiától el akarnak szakadni és Magyarországhoz akarnak csatlakozni.”

Az időpont és a kulcsszák megőlt folyó tárgyalások válságot adtak arra, hogy mi volt a győztes hatalmak szemében az az „európai érdeke”, amelyért érdemes volt óvatos ígérgetésekbe bocsátkozni a magyar mekádó országgal.

1920 tavaszán kezdődtek és magyar részről öpplő /1921./ év tárgyalásával folytak a francia-magyar tárgyalások /3/. A megbeszélések a területi revízió jegyében indultak. Magyarország az ellenforradalmi rendszer katonai erősítését és a „szlovákiai akció” támogatását kérte. Ellenforradalmi körök felajánlotta a szovjet-ellenes longyel akcióba való bekapcsolódását. A franciák a katonai felkínálkozás elfogadásával nem nagyon siettek. A francia kormány a Schneider-Creuzot tőkés csoport szöszlőlésként mélt követelt, hogy a MÁV és az állami gépgyárak francia kézbe adását, 2. a legfontosabb tárgyalások többségét ellenőrző Hitelbankban megfelelő részesevést és az ellagórzés biztosítását, 3. Koncessziót Budapestben dunai kereskedelmi kikötő létesítésére – avaz a magyar

/2/ Ngy. 39. ülés. /N.N. II. 403. 413. old./

/3/ Nemes Dezső: Az ellenforradalom története Magyarországon 1919-1921. 1960. Akadémiai Kiadó / 312-334. old./

ipari-kereskedelmi élet jelentős részének francia ellenőrzés alá helyezését./A tárgyalások több hónapon át folytak és más vonatkozásban még lesz szó róluk./

Teleki beszédében, figyelemreméltó megállapítások utalnak az ellenforradalmi rendszer belpolitikai feladataira. Kijelentette, hogy a sikeres külpolitika a belső problémák megoldásának függvénye. A belpolitikai problémák megoldására pedig a következő felszólítást intézte a nemzethez: „Ne lássunk ma pártokat, ne lássunk ma osztályokat, ne lássunk ma különbséget magyar és magyar között. . .”

A békefeltételek előterjesztését követte 1920. május 26-án /4/ Teleki külügyminiszter hivatalos bejelentése a nemzetgyűlésben a kormányának arról az elhatározásáról, hogy a békefeltételeket aláírja. /A békedelegáció ugyanis tisztéről lemondva, a kormány kezébe tette le megbízatását és a békeszerződés aláírását megtagadta. A kormány elhatározását egyrészt azzal a reális érveléssel indokolta, hogy az aláírás megtagadása rendkívül súlyos következményekkel járna. Ugyanakkor hivatkozott a kísérő levél bizonyos momentumaira, „amelyek enyhítésnek tekinthetők és reményt nyújtanak a jövőre”. A békeszerződés megkötése, illetve ratifikálása után kerülhetett sor a magyar hadifoglyok Szovjetunióból való hazaszállítására. A magyar kormányhatóságoknak ez a kérdés határozottan sok gondot okozott. Nemcsak a szállítás nehézségei és a kormányt terhelő kiadások miatt; őket a kérdés elsősorban a „kommunista veszély, szempontjából izgatta – és a közelmúlt tapasztalatai alapján nem is alaptalanul. Gróf Széchenyi Viktor intézett e kérdésben interpellációt a kormányhoz. Az interpellációra Teleki Pál gróf válaszolt /5/. Elmondta, hogy a magyar foglyok hazaszállításához a német orosz szerződés adott lehetőséget. E megegyezés alapján 220 ezer orosz és 30 ezer német hadifoglyot cserélnek ki. Az Oroszországból visszajövő üres vagonokban magyar hadifoglyokat hoznak vissza. Teleki gróf gondolt a Szibériából hazatérő hadifoglyoknak a „vörös veszedelem szempontjából való megfigyelésére” is. A visszatérőkkel szemben 14 napi egészségügyi zárlatot rendelnek el – ezalatt felvilágosító előadásokat fognak

/4/ Ngy. 47. ülése /N.N. III. 34. old./

/5/ Ngy. 49. ülése /N.N. III. 154. old./

hallani az időközben megváltozott hazai állapotokról. De a kormány óvintézkedései nem állnak meg az egészségügyi zárlatnál és a "felvilágosító" előadásoknál - nyugtatta meg a külügyminiszter az interpelláló képviselőt. Mivel a megfigyelő szervek a zárlat ideje alatt nem tudnak pontos képet nyerni, a hazatérők továbbra is megfigyelés alatt fognak állni.

A nyílt revízió a békeszerződés aláírásának másnapján még nem-igen kerülhetett napirendre, de a magyar uralkodó osztály megpróbált politikai tőkét kovácsolni a megszállt területek zavaros közállapotaiból és ott a magyarok ellen elkövetett állítólagos atrocitásokból.

Teleki Pál íróf 1920. június 11-én válaszolt Weber János képviselő interpellációjára - "a szerbek által okkupált területeken folyó atrocitások" tárgyában./6/ Kijelentette, hogy a kormány minden alkalommal és minden rendelkezésére álló eszközzel tiltakozását fejezte ki /ez realizálva kb. annyit jelentett, hogy a kormány jegyzéket intézett a szerb ügyvivőkhöz és az antant-misszióhoz/. De a kormánynak nem is volt más célja, mint az, hogy a jegyzékekkel külföldön propagandasztkus hatást érjen el. A belpolitikában pedig megpróbálta a magá javára kamatoztatni a trianoni béke után nagy lángot vető nacionalista elégedetlenséget.

"Csak belső erővel lehet külső erőt kifejteni" - mondotta Teleki külügyminiszter - majd így folytatta : "Nekünk konszolidációnkkal, kulturánk fenntartásával és e kultura bizonyításával, parlamentünk működésének komolyságával, társadalmunk komoly elemeinek felülkerekedésével ; . . . bizonyítanunk kell a világ előtt, hogy mi vagyunk keleteurópa kulturnépe".

Simonyi-Semadam Kormány Horthynek és vezérkarának felügyelete alatt gyakorolta a kormányhatalmat. Ez már magában is a kormányzati válság állandó forrása volt. A katonai szerveknek ez a nyílt parancsolgatása nyugtalanította a nemzetgyűlés tagjait, de ennél sokkal döntőbb az a tény, hogy a "közgazdasági érdekeltségek" /TÉBE, GYOSZ, OMGE/ is sürgették a stabil kormányzat létrehozását. A politikai csoportok hatalmi versengésében mind nagyobb szerepet kapott, hogy melyikük meri nyomatékosabban követelni a katonai szervek megszabolázását. Ilyen intézkedést természetesen csak az a politikus sürgethetett, aki magá mögött érezte a

gazdasági élet hatalmasainak támogatását. A kormányzati válság, teljhatalmával a béketárgyalásokra, elodázódott: 1920. jun. 4- után azonban ki-
robbant. A kormányzó Bethlen István grófot nevezte ki miniszterelnökké. Bethlen azonban július 14-én "tárgyi és személyi" okokra hivatkozva
visszaadta megbízatását. Ugyanezen a napon Teleki Pál gr. belépett az
egyesített kormánypártba és Horthy-Bethlen javaslatára - őt nevezte ki
miniszterelnökké. Július 19-én megalakult a Teleki-kormány, melyben a
külgügyminiszteri teendőket szeptemberig ugyancsak Teleki miniszterelnök
látta el./7/

Teleki miniszterelnöki programbeszédét 1920. július 22-én mondta el
a nemzetgyűlésben./8/ Azok a külpolitikai tényezők, amelyeknek vázoló-
sával kénytelen beszédét kezdeni, kivétel nélkül a levett proletárdiktatura
emlékét idézték.

Teleki felismerte, hogy ezek a momentumok - a bojkott és a népbiztosok távozása Ausztrián és Németországon keresztül a Szovjetunióba-
a szovjet offenzívával voltak szoros kapcsolatban.

1920. június 11-én hirdette meg a Nemzetközi Szállítómunkás Szövetség
a bojkottot az ellenforradalmi Magyarország ellen. A bojkott gondolata már
előbb is felvetődött és a szovjet offenzíva hatására az opportunistá vezetésnek nem állt módjában ismét elodázni. Június 20-án a bojkott megkezdődött. Ennek következtében augusztus 3-ig a kereskedelmi forgalom meg-
bénult Magyarország és a külföld között. Teleki a népbiztosok "szökése",
valamint a "kommunista agitáció" miatt éles szavakkal támadta az osztrák
kormányt. A nemzetgyűlés élénk helyeslésétől kísérve kijelentette, hogy ez
ellen a magyar kormánynak a leghatározottabban állást kell foglalnia. Majd
így folytatta: "állást kell foglalnia ugyanakkor Európának is. . . Ma Euró-
pának a helyzetét ismét komoly veszély fenyegeti a lengyel területen és
azt hiszem Európa vezető államférfiai a nyugaton belátják, hogy talán alkal-
masabb, ha elmaradnak most azok a kísérletek, amelyekkel másfél évvel
ezelőtt próbálták a bolsevizmust megállítani és helyesebb, ha erélyesebb
intézkedések történnek."

/7/ Nemes Dezső: Az ellenforradalom története Magyarországon 1919-1921.
1961. Akadémiai Kiadó. /269-280. old./
/8/ Nyg. 69. ülése. /N.N. IV. 6-20 old./

A lengyelek Szovjetunió elleni harcáról szólva világosan és agresszív módon fogalmazta meg kormányának álláspontját: „Mi a magunk részéről csak sajnáljuk, hogy most momentán segítségükre nem siethetünk. De . . . követeljük, hogy Lengyelország támogattassék Európa által, a lengyeleknek, magunknak és Európának saját érdekében.»

Kissé meglehetősen olvasni a magyar miniszterelnök követeléseit. Az éles megfogalmazás mögött a hátvéd szerepet a francia-magyar tárgyalások szolgáltatták. Praznovszky Iván a magyar kormány párisi megbízottjai a programbeszéd elhangzása után néhány nappal azt jelentette, hogy a „lengyelek támogatását követelő rész nagyon jó benyomást keltett Franciaországban». Teleki miniszterelnök a lengyelek támogatásának követelésével a magyar uralkodó osztály Szovjetunió elleni támadó szándékait kívánta előkészíteni. Az ellenforradalmi rendszer jellegéből fakadt ez a törekvésük és most a franciákkal való tárgyalások során ezt a szivbéli óhajt politikailag kamatozónak is látták.

Ugyancsak a franciákkal folytatott tárgyalásokra utalt Teleki/9/ a továbbiakban, amikor Magyarország és a nagyhatalmak javuló viszonyáról beszélt. E javulás első lépéseként gazdasági kapcsolatok létesültek és újabb tárgyalások indultak. „Általános irányelv ezeknél a tárgyalásoknál - jelentette ki - Magyarország érdekeinek eszorbitatlan fenntartása».

A franciákkal folytatott tárgyalás tényeit ismerve a magyar miniszterelnöknek ezt a kijelentését vagy tájékoztatlamak, vagy valótlannak kell minősítenünk. /Ez utóbbi sokkal valószínűbb, hiszen nehezen képzelhető el, hogy Teleki tájékozatlan lett volna az általa irányított tárgyalások menetét illetően./

Teleki miniszterelnök kitért Magyarországnak szomszédaival való viszonyára is. Kormányának álláspontja ebben a kérdésben így foglalható össze: a gazdasági tárgyalások megindítása a környező államokkal nem jelenti a revíziós célok feladását.

Teleki ezek után rátért a kormány belpolitikai programjának ismertetésére. Szavai az általa képviselt nagytőkés-nagybirtokos érdekszövetség törekvéséről fejezték ki. Ezek az érdekeltségek stabil kormányt követeltek, amely egyrészt

/9/ Nemes Dezső: Az ellenforradalom története Magyarországon 1919-1921, 1961. Akadémiai Kiadó, /312-334. old./

könyörtelenül leszámol a kommunistákkal, ugyanakkor azonban a katonaságot és a jobboldali terrororganizációkat is visszautasítja a kormányrudtól a kulisszák mögé. Idézzük Telekit: «Bármilyen irányban történék a jogrendnek megzavarása, és bármely önzetlen szándékból, mi azzal szembe szándékozunk nézni és azonnal le fogjuk törni.» Teleki szükségesnek tartotta a «nemzeti és jogi alapon nyugvó belrend» biztosítására egy olyan intézmény felállítását, amelyben a közigazgatás, a bíróság és a katonaság együttesen van képviselve. Azaz úgy találta, hogy megérett arra a helyzet, hogy az egyéni terrorakciókat, a rendszer törvényes és intézményes terrorja váltsa fel. A 2. Teleki-Kormány idején meg is hozták az 1921. III. tc. A miniszterelnök kifejezte a katonai munkásszázalójak megszervezésének gondolatát. Ezekbe a sorozásnál «megbízhatatlan»-nak minősítettek kerülnének. Bejelentette, hogy a Katonai Kommunista pereknél a polgári perekhez hasonlóan a gyorsított eljárást vezetik be. A programbeszéd megnyugvást igyekezett kelteni a munkásság között. Teleki megígérte az internálások és a felfüggesztett szakszervezetek gyors felülvizsgálását. Nem hagyott azonban kétséget az iránt, hogy a szakszervezeteket csak mint gazdasági tömörüléseket «látja szívesen».

A miniszterelnök úgy találta, hogy hivatalába lépésekor néhány mondat a munkáskérdésre is kell találnia:

«Nem szeretném, ha ez a pillanat is elmúlna anélkül, hogy ki ne mondandám, hogy nem szabad itt lábrakapni engednünk olyan nézeteket, mintha mi a magyar munkássággal egyáltalán szembenállnánk.» Ezt a hazugságot aztán követik a szokásos szövegek a munkásság félrevezetéséről, majd a kérdések orvoslására Teleki felajánlotta a kormány «felvilágosító» munkáját.

A első rend biztosítása mellett a kormányra váró második nagy feladat - Teleki gróf szerint - a pénzügyi helyzet megoldása. A kérdés megoldására felsorakoztatott eszközök azonban nem voltak túl eredetiek. A miniszterelnök a hivatalok személyzetét kívánta csökkenteni és takarékoságot javasolt minden vonalon. A takarékoság megvalósítását tekintve azonban egyetlen konkrét javaslata volt / egy programadó beszédben / csökkentsék

a személyautókat minisztériumonként kettőre. /Ezt a takarékoskodást később Klebelsberg is kigunyolta /10/ - természetesen név nélkül, csak általánosságban utalva a javaslat lényegére./

A pénzügyi összeomlás elkerülésére Teleki bejelentette, hogy a kormány papírpénz kibocsátását fog eszközölni, lehetőleg szűk keretek között, és egy óvatos célzást a nagytóke fokozatos megadóztatására is. A miniszterelnök a "harmadik nagy kérdés"-nek nevezte a földbirtokreform ügyét. Úgy találta, hogy a kérdés megoldása közben elsősorban arra kell ügyelni, hogy a javaslat be nem válható ígéreteket ne támasszon és mind az igénybeveendő földnek, mind az igénybevevésnek a tekintetében a "nemzeti szempontokat" vegye figyelembe. A be nem válható ígértet nyilván a nagybirtokrendszer felszámolása volt, Teleki gróf számára. A "nemzeti szempont" tekintetbe vétele pedig a "nemzetfenntartó" középirtok, a kulákság megerősítését ígérte.

Teleki a beszéd további részében kilátásba helyezte a keresztény társadalom érdekeinek intézményes megvédését - elsősorban a gazdasági és üzleti életben - az ipartörvény revízióját, a szövetkezetügy fejlesztését és az iskolák államosítását.

Teleki népjóléti és munkásvédelmi intézkedések meghozását is jelezte beszédében. E területen az állam elsőrendű feladatának a munkásbiztosító pénztárak államosítását tartotta. /Az ellenforradalmi rendszer ezt a munkásellenes javaslatot meg is valósította, a munkásság régi önszegélyező egyesületeit a "politikai agitáció megakadályozása" céljából szétzüllesztette. /Teleki bejelentette két új törvényjavaslat előkészítését. Az egyik az államfő jogainak kiterjesztésével, a másik a választójog kérdésével foglalkozott. Az államfő jogainak kiterjesztéséről szóló tc.-t a nemzetgyűlés Teleki miniszterelnöksége alatt hagyta jóvá. A tc. a kormányzónak házfelosztási és hadüzeneti jogot biztosított. A kormányzó önálló hadüzeneti jogának megadását a francia-magyar tárgyalások sugallták. /11/ Ez a jog ugyanis a Szovjetunió elleni támadás és Szlovákia megszerzésére irányuló akció esetén jogilag bonyodalommentessé tette volna a belpolitikai helyzetet. A beszéd első részében Teleki gróf még a kormánynak azt a szándékát jelentette ki, hogy a "jogrend"-nek "bármely oldalról" történő megzavarása ellen erőteljesen fel fog lépni

/10/ Klebelsberg Kuno : Neonacionálizmus, 1928, Bpest, Atheneum, 301-313. old./

/11/ Nemes Dezső : Az ellenforradalom története Magyarországon 1919-1921, 1961 Akadémiai Kiadó /312-334. old./

A programbeszéd befejező mondataiban a kormány legfőbb feladatát abban jelölte meg, hogy letörje itthon azokat az irányokat, amelyek ma «Európának betegségei». És hogy egészen világos legyen - milyen irányzat elfojtását tűzte ki célul nagy elégtétellel utalt a magyar ellenforradalom eddigi «eredmény»-eire.

«Az ezeken való átvégődést mi indítottuk meg, mi voltunk az elsők, akik a destruktív irányzatokkal szemben bátran ki mertük mondani a nemzeti és a keresztény jelszót. . . Ne remélje senki azt, hogy mi képesek leszünk ezektől tágitani. . .»

A miniszterelnöki programbeszédet a nemzetgyűlés vitája követte, amelyhez zárszót a miniszterelnök 1920. július 31-én mondott./12/ Teleki zárszavában választ adott a nemzetgyűlésnek azokra a kérdéseire, amelyek a vita során a programbeszéd értelmezésével kapcsolatban felmerültek. A miniszterelnök először a kormány külpolitikáját érintő kérdésekre válaszolt. Kijelentette, hogy Magyarország készséggel illeszkedik bele a világ és elsősorban Európa külpolitikájába. E külpolitika szovjetellenességét mutatja, hogy a magyar miniszterelnök a csatlakozásért rögtön a számlát is benyújtotta a nyugati hatalmaknak.

Követelte «Európa közös érdekéből azt, hogy Magyarország mint az európai egyensúly megóvó tényezője elismertessék és ne csak szavakban, hanem tettekben is támogatást nyerjen.» A Franciaországgal folyó gazdasági tárgyalásokat feszegető kérdésekre Teleki azt felelte, hogy azért nem hozták a tárgyalásokat nyilvánosságra, mert még csak részeredmények születtek. Ujra megnyugtatta a nemzetgyűlést, hogy az ország érdekeit érintő megegyezés nem fog megtörténni. A továbbiakban a belső konszolidáció problémáival foglalkozott.

A közvéleményben erős nyugtalanságot keltettek a programbeszédnek a rendet biztosító különleges szervre és a «megbízhatatlanok» munkaszázalékba való toborzására vonatkozó utalásai. A belső rend biztosítására szolgáló új szervről a miniszterelnök kijelentette, hogy ez egyenlőre 3 belügyi - 1 honvédelmi és 1 igazságügyi tisztviselőből álló bizottság.

A vegyesbizottság feladata az volt, hogy a benne képviselt szervek között az egyes intézkedések során összhangot hozzon létre.

A munkásszázaljak szervezésével kapcsolatban nyugtalan találgatás folyt, hogy kiket tart a miniszterelnök „megbízhatatlan”-nak? Egyes ujságok szerint Teleki azt rejtette ez alá, hogy „megbízhatatlan” az, aki zsidó. Teleki azzal az érveléssel cáfolta az ujságokat, hogy ha ő zsidót gondol, azt ki is meri mondani. „Senkit sem fognak eleve, . . . sem vallása, sem faja, sem nemzetisége miatt megbízhatatlannak kijelenteni” – mondotta. Nem, Teleki a vallási, faji, nemzetiségi üldözésénél szélesebbkörű politikai megtorló akciót tervezett. „Megbízhatatlan mindenki, aki a kommunizmushoz, aktive, vagy bizonyos mértékig passzive is hozzájárult” – szögezte le. A „megbízhatatlanságot községekben a községi jegyző, a bíró, a városokban a polgármester, a katonai előadó és a községi, illetve városi képviselőtestület 2 megbízható tagja állapítja meg. Teleki megígérte a gyülekezési, egyesülési és szervezkedési jog tiszteletbentartását, „de mindenkor a legfőbb állami érdekeket védve.”

A munkáskérdéssel kapcsolatban kijelentette, hogy a „megértés” létrejötte magától a munkásságtól függ és „tőle kell kiinduljon”. Ilyen feltételek mellett nem valószínű, hogy akár maga Teleki miniszterelnök is hitt volna a „megértés”-ben. A kijelentés mindenestre nagy politikai vakaságról tesz tanubizonyosságot. Ennek bizonyítását nem is kell magunkra vállalnunk, megtalálható a cáfolat Klebelsberg Kunó gr. „Népbarát nacionalizmus” c. írásában/13

A „Nemzeti Ujság” 1928. március 1-i számában megjelent cikkében Klebelsberg kifejtette, hogy a marxista érvelés – ezt „önámítás lenne tagadni” – nagyon széles körben hitelre talált. A hazának és az egyháznak erősen elébe kell mennie a magyar munkásságnak, hogy őket az „ateisztikus és nemzetellenes marxizmustól” a „vallásos és nemzeti gondolat” táborába vonzza. A marxizmus ellen tehát csak úgy lehet küzdeni, ha a magyar nacionalizmus kifejezetten „népbarát” irányu lesz. A konszolidáció idején Klebelsberg az ellenforradalmi rendszer léte szempontjából kulcskérdésnek látta a tömegek megnyerését. „Ha a magyar nacionalizmus nem tudja megnyerni a nemzeti
/13/ Klebelsberg Kuno : Neonacionalizmus. 1928. Epest. Atheneum. 185-188 old.

gondolatnak a magyar tömegeket, ha marad egy viszonylag kisebb társadalmi réteg ideálja, akkor nem lehet kétséges, hogy fölébe kerekedik az egész földet egyetlen golyóbisnak tekintő internacionalizmus.»/188 o./

1920-ban Teleki miniszterelnök azt hitte, hogy a magyar proletáriátus soha többé nem tudja kiheverni súlyos politikai vereségét és a "megbékélés"-t hirdető szövegei ellenére is úgy kezelte, ahogyan a legyőzött ellenséget szokás.

Taktikai okokból azonban szükségesnek tartotta a paraszti elégedetlenség reményekkel való lecsendesítését. Így született meg a földreform javaslat. A türelmetlen parasztság megnyugtására Teleki kijelentette, hogy a reformjavaslat munkálatai oly gyorsan haladnak, hogy "már csak nagyon rövid idő választ el bennünket attól, hogy a törvényjavaslat teljesen készen a Ház-asztalán feködjék."

A földbirtokreformról szóló törvényjavaslatot gyanus egyetértés közepette készítették el. /14/ Az OMGE, a nagybirtokosok érdekképviselői szerve naggyűlésen foglalt állást a földbirtokreform mellett és az uralomra jutott ellenforradalom minden rendű és rangú politikusa földet ígért a magyar parasztnak. Az egész magyar uralkodó osztály elfogadta a földreform szükségességének gondolatát, de... és itt elkezdődött a megkötések és korlátozások hosszú sora, mely mind egy célt szolgált: minél kevesebb földet adni a parasztnak. Teleki miniszterelnök is ebben a szellemben jelölte meg a földbirtokreform előkészületei során érvényesülő szempontokat. Kijelentette, hogy a kérdés megoldása "egyszer és mindenkorra" szól, valamint az igénybevétel és a kiosztás elsősorban a "közérdek"-nek megfelelően fog történni. Ezeket a megnyugtató szavakat gr. Andrássy Gyulához intézte a miniszterelnök, nem hagyva kétséget aziránt, hogy a földreform lebonyolításával szemelől tartandó "közérdek"-nagybirtokos érdeket jelent.

A miniszterelnöki programbeszéből és annak nemzetgyűlési vitája után elmondott zárószavaiból is kiderült, hogy a magyar külpolitika közepontjában a szovjet offenzíva és az azzal kapcsolatos politikai kombinációk

áltak, 1920. augusztus 5-én Somogyi István képviselő sürgős interpellációt intézett a kormányhoz az "orosz offenzíva" tárgyában. Az interpellációra a külügyminiszteri tisztet is betöltő Teleki Pál gr. miniszterelnök válaszolt./15/ Válaszában kénytelen volt kijelenteni, hogy "az akcióból kétségtelenül kiderül, hogy az oroszoknak nincs támadó szándéka, Magyarország felé, az offenzíva csakis Lengyelország ellen irányul." Ez a tény azonban nem akadályozta meg abban, hogy Magyarország szolgálatait újból felajánlja a Szovjetunióval szemben némi határkiigazítás fejében. A miniszterelnök külügy miniszter "csak" azt a tényt hagyta figyelmen kívül, hogy a rendszer politikai és katonai teherbírása egyáltalán nem olyan stabil, hogy az egy szovjet ellenes támadó akciót megbirjon.

A szovjet offenzíva eredménye volt az a tény is, hogy az osztrák és a német kormány nem adta ki Magyarországnak Kun Bélát és társait, hanem lehetővé tette, hogy az orosz hadifogoly szállítmánnyal a Szovjetunióba juthassanak.

Ebben az ügyben Tomory Jenő képviselő interpellált. Az interpellációra adott válaszában Teleki Pál gr. kénytelen volt elismerni a kormányát ért diplomáciai kudarcot./16/ Mivel Kun Béla és társainak akasztásáról le kellett mondaniok, az ellenforradalmi rendszer itthon nézett korpótlás után.

1920. július 5-től november 24-ig folyt a Népbiztos per./17/ A proletárdiktatura 10 népbiztosát állították bíróság elé. Négy népbiztosot halálra ítélték, a többiekre pedig évtizedes fegyházbüntetéseket szabtak ki. Az ítéletek végrehajtását a szovjet kormány akadályozta meg. 1920. augusztus 14-én Cicserin külügyi népbiztos táviratot intézett a magyar kormányhoz. Kormányára nevében kijelentette, hogy a 10 népbiztos életének biztosítása végül a Szovjetunióban hadifogolyként tartozkodó magyar tisztek közül 10-et tusznak nyilvánítottak. A tisztek között volt egy Széchenyi gróf és a hírhedt terrorista Héjjas Iván testvére is. A Teleki kormány kénytelen volt tárgyalásokba bocsátkozni. A tárgyalásokat magyar részről többször megszakították. A fogolycsere egyezményt végül a Bethlen kormány kötötte meg.

/15/ Ngy. 78. ülése /N.N. IV. 249-250. old./

/16/ Ngy. 79. ülése /N.N. IV. 272-274. old./

/17/ Nemes Dezső: Az ellenforradalom története Magyarországon 1919-1921. 1961. Akadémiai Kiadó /341-348. old./

A nemzetgyűlés 1920. november 13-án ratifikálta a trianoni békeszerződést. Teleki miniszterelnök már a ratifikációs törvényjavaslat tárgyalásánál jelezte a nemzetgyűlésnek, hogy a kormány a ratifikációval kapcsolatban kötelességének tartja beadni lemondását.

A kormány november 15-én lemondott/18/, a kormányzó azonban - a következő megokolást adva - a lemondást nem fogadta el :

- 1./ a ratifikációból kifolyólag nem lát okot a kormány felmentésére ;
- 2./ a kormánynak a rendcsinálás terén rendkívül fontos kötelessége van, „mert itt egy félórás kormányválság is zavart idézhetne elő.”

Rendkívül jellemző a magyar uralkodó osztály egységes ellenforradalmi magatartására az a tény, hogy az egyetlen viszonylag komoly ellentétet - a további politika szempontjából közömbös tényező - a királykérdés váltotta ki.

Teleki a szabadkirályválasztók és a legitimisták között próbált egyensúlyozni. Állásfoglalása Bethlen Istvánéval volt rokon. Teleki 1920. október 10-én szegedi választói előtt beszédet mondott. Itt többek között a királykérdésről is szólva kijelentette : „ a magyar király csak magyar király lehet”. Ez gyakorlatilag IV. Károly ellenes állásfoglalás volt, aki nyilván nem akart lemondani az osztrák trónról.

1920. november 29-én Rassay Károly, liberális ellenzéki politikus interpellált „a nemzetgyűlés szuverenitása” tárgyában./19/ „Hajlandók”-e /ti./ a kormány/ - tette fel a kérdést - a belső konszolidáció és a helyes külpolitika érdekében a nemzetgyűlést abba a helyzetbe hozni, hogy a trón megüresedésének kérdését - a nemzet önrendelkezési joga alapján - alkotmányos uton elvileg rendezhesse?”

Teleki miniszterelnök az interpellációra meglehetősen kitérő választ adott. Kijelentette, hogy a kormány előkészíti „az alkotmány revidiálandó részeinek a revizióját”. Teleki álláspontja az volt, hogy a királykérdés napirendre tűzését nem kell siettetni. Ugy találta, hogy a kérdés nem befolyásolja különösebben a külpolitikai helyzetet, megoldása „Magyarország belügye, amelybe semmi külső beavatkozást nem lesznek hajlandók eltűrni.” Teleki szerint a

/18/ Ngy. 129. ülése /N.N. VII. 18. old./

/19/ Ngy. 133. ülése /N.N. 123. old./

Külföld is azon az állásponton van, hogy ez "Magyarország belügye", hiszen a kérdést nem vonták bele a békeszerződésbe.

Valóban felmerül a kérdés, hogy a nagyhatalmak a békeszerződésben miért nem intézkedtek az esetleges Habsburg restauráció ügyében?

Kézenfekvőnek látszik az a válasz, hogy úgy gondolták: Magyarország amely évszázadok óta bonyolult jogi manőverekkel végezte nemzeti különállását nem fogja visszakivánni a Habsburgokat és a monarchiát. Számításon kívül hagyták azonban azt, hogy a magyar uralkodó osztály számára IV. Károlynak uralkodói jogaiba való visszahelyezése revíziós céljaik szimbólumává vált. /Ugyanezért ütközött heves ellenállásba a szomszédos országokban./ Az uralkodó osztály egyik része vállalta a restaurációval járó külpolitikai kockázatot, másik része azonban ettől visszariadt. A restauráció sorsát végülis az döntötte el, hogy Horthy olyan jól berendezkedett a királyi várban, hogy bár mély hódolattal fogadta a visszatérő IV. Károlyt, azonban a hatalom átadását a nemzeti hadseregre támaszkodva megtagadta.

Az sem lehetetlen, hogy a nagyhatalmak a kérdés eldöntetlen voltában hasznos politikai tartalékokat láttak, amelyet igen jól fel lehetett használni az un. utódállamok vezetőköreinek "sakk"-ban tartására.

A Teleki kormány 1920. decemberében válságba került /pénzügyminiszterét a nemzetgyűlés leszavazta/ és a kormány lemondott. A kormányzó december 16-án az új kormány elnökéül ismét gr. Teleki Pált nevezte ki./20/

A 2. Teleki kormány idején tovább folyt a harc a királykérdésben, a gabonaforgalom szabaddá tétele ügyében, és a pénzügyi javaslatok körül. Teleki miniszterelnök hűbére igyekezett levenni a napirendről a királykérdést, ha ugyanakkor a közigazgatási apparátus egyik főtisztviselője, Fejér megye főispánja gr. Károlyi József ilyen nyilatkozatot adott a sajtónak:

"Midőn engem Őfelsége Apostoli királyának 1917. július-8-án kelt legfelsőbb elhatározásával azen állásra kinevezett, én szabad akaratomból minden kényszer nélkül esküt tettem itt e törvényhatóság színe előtt, hogy a királyhoz hű leszek. Engem esküm alól Őfelsége soha fel nem oldott, állásomtól pedig a forradalomkor nem ő mentett fel. Hitvány embernek tartanám magamat, ha ezen sürgősgesküt, amelyet neki tettem megszegném. Azon esküt, amelyet azóta, midőn állásomat

/20/ Nemes Dezső: Az ellenforradalom története Magyarországon 1919-1921, 1961 Akadémiai Kiadó, /386-390. old./

ujból elfoglaltam Magyarországra és a kormányzó Ur Öföméltóságára tettem, a királlyal szemben fennálló eskümmel ellenkezőnek nem tartottam solia.» A nyilatkozat különösen annak utolsó mondata politikailag igen kínos volt és újra felszínre hozta az uralkodó osztálynak a trón betöltésével kapcsolatos ellentétét. A nemzetgyűlésben Csetri József képviselő interpellált az ügyben a miniszterelnököt. /21/ Teleki válaszában igyekezett csak személyes véleménnyé tompítani Károlyi József gr. nyilatkozatát. Megnyugtatóul közölte, hogy Károlyi már lemondásban van - bár nem ezért - s ezt a lemondást most már el is fogadta. Teleki kísérletet tett a belső állapotok bizonyos rendezésére. A különféle nyeres terror lassan visszaszorult, kezdett feléleslegessé válni, hiszen az államhatalom ugyanezeket a feladatokat már sokkal sikeresebben - és főleg "törvényes" keretek között - látta el.

A nyílt brutális terror bizonyos mérvű visszaszorulása a munkásosztály sztrájkmozgalmainak fellendülését tette lehetővé. Az 1921-es esztendő a sztrájkmozgalmak jegyében indult. Január 18-án Dorogon hagyományos sztrájk volt, márciusban pedig a nemzetgyűlés egymás után két alkalommal is kénytelen volt a/sztrájkok nyomán/ a munkáskérdéssel foglalkozni. A budapesti nyomdászok szövetsége 1921. február 28-án általános sztrájkot hirdetett és memorandumot intézett a munkaadókhoz béremelést és a bizalmi rendszer bevezetését követelve. A sztrájk március 1-én megkezdődött (március 4-ig tartott) és eredményeként Budapesten aznap egyetemes ujság sem jelent meg. A nemzetgyűlés március 1-i ülésén egymás után két képviselő is interpellált a nyomdászsztrájk ügyében. Az interpellálók a következő kérdéssel fordultak a kormányhoz: "szándékozik-e a kormány minden munkásnak munkajogát és munkaszabadságát az egyes erőszakszervezetekkel szemben megvédeni és ha igen milyen módon?"

Milotay István és Ernst Sándor képviselők interpellációjára Teleki miniszterelnök válaszolt./22/

A nyomdászok mozgalmát úgy értékelte, hogy az "nem egyszerű bérharc, hanem szoros összefüggésben áll a nemzetközi kommunista mo-

/21/ Ngy. 133. ülése /N. N. VII. 255. old./

/22/ Ngy. 156. ülése /N.N. VIII. 310-314. old./

galommal." A Magyarországon kifejtett "bolsevista propaganda"-nak -szerinte - közös a célja az országgal "ellenséges hatalmak"-éval, megakadályozni Magyarországon a konszolidációt. Tehát demagóg módon a nacionalista közvélemény előtt a kommunistákat úgy akarta feltüntetni, mint az ország érdekeinek ellenségeit, mint hazaárulókat.

Mivel a nyilvánvaló tényeket ő sem tagadhatta le, kénytelen volt elismerni, hogy a nyomdászok bérviszonyai rosszabbodtak. Ennek ellenére - szerinte a - sztrájknak semmiféle jogosultsága nincs. A kormány intézkedéséről szólva - a nemzetgyűlés általános élénk helyeslése közepette - kijelentette, hogy a "kormány a legerélyesebben fog eljárni." A "legerélyesebb intézkedések konkrétan a következőket jelentették :

A reggeli és esti lapok megjelenéséről technikusok beállításával gondoskodtak. A kormány a munkás-munkaadó tárgyalás megkezdését javasolta, melyben hajlandónak mutatkozott a közvetítést magára vállalni - feltétele "csupán" az volt, hogy a munkások még a tárgyalások megkezdése előtt vegyék fel a munkát. A sztrájktrórknek teleki védelmet ígért.

A nyomdászok béremelési követelésével szemben a miniszterelnök nem mert nyíltan állásfoglalni - a kérdést a munkaadókhöz utalta és "szabad egyezkedést" hirdetett.

A bizalmi rendszer bevezetését, azonban kereken elutasította. Ezzel a szervezett munkásság felbomlasztása volt a célja és a tényen semmit sem változtatott, hogy ezt Teleki miniszterelnök így tálalta : ". . . mivel a kormány kötelességének tartja, hogy a munkások szabadságát is megvédje és minthogy a bizalmi rendszerben ezen szabadságnak a megkötését, akadályát látja, a bizalmi rendszerrel nem fogja elfogadni és ez ellen el fog járni."

Teleki gróf már a nyomdászsztrájk alkalmával aggodalmaskodott, hogy e mozgalom nyomán más szakmában is sztrájk fenyeget. - Az aggodalom nem volt hiába való.

1921. március 17-én Szabó József / budapesti/ képviselő fordult sürgős interpellációval a kormányhoz a vasöntő munkások sztrájkja miatt.

A vasöntő munkások a munkaadókhöz intézett memorandumban bérjavítást és a bizalmi rendszer elismerését követelték. Az interpelláló képviselő felhívta

a nemzetgyűlés figyelmét, "a munkások között megújult izgatásokra" és azok esetleges következményeire. A közelmúltban lezajlott nyomdászsztrájk - mondotta - "csak kis epizódja volt annak a sztrájknak, amelyet a szoc. dem. szákszervezet má is tervszerűen készít elő." Az uralkodó osztály nyugtalansága azzal magyarázható, hogy a vasöntő munkások sztrájkja alapján 2-3 héten belül 20-30.000 ember munkanélküliségét várhatták. Teleki Pál gróf miniszterelnök az interpellációkra adott válaszában meglepően mérsékelt hangot ütött meg. Bár kijelentette, hogy a vasöntőmunkások akciója "helytelen" - a kormány ebben a helyzetben sem a munkaadókat, sem a munkásokat nem akarja befolyásolni. A bérköveteléseket a munkásoknak és a munkáltatóknak kell "barátságos uton" elintézní./A bizalmi rendszer követeléséről egyáltalán nem vett tudomást./ Talán nem akart a királypuccs előtt - amelynek előkészületeiről tudnia kellett - újabb konfliktusba bonyólni a munkásokosztállyal ?

1921. március 26-án Teleki miniszterelnök "véletlenül" éppen a nyugati határszélen tartózkodott, Sigray gróf ivánci kastélyában, amikor IV. Károly "váratlanul" ugyanide érkezett. Abban állapotok meg, hogy Teleki másnap reggel autón visszamegy Budára, hogy előkészítse a kormányzót a király fogadására. Utközben azonban Teleki sofförje eltévesztette a fővárosba vezető legrövidebb utat, úgyhogy a miniszterelnök csak a király után érkezett meg. Addig pedig Horthy meggyőzte a királyt, hogy a külpolitikai bonyodalmak elkerülése végett egyelőre tegyen le uralkodói terveiről./24/ Teleki miniszterelnök 1921. április 5-én jelentette a nemzetgyűlésnek, hogy IV. Károly reggel 10 óra 35 perckor elhagyta Szombathelyet./25/ Április 6-án 22-én pedig nyilatkozott a királypuccs ügyében./26/ Az eseményeket úgy magyarázta, hogy a királyt rosszul tájékoztatták az ország belső és külpolitikai helyzetéről, és itthon kellett az uralkodó előtt a téves elképzeléseket eloszlatni. Miután IV. Károly a helyzetről meggyőződött, maga határozta el azt, hogy az országot elhagyja. Távozása döntő hatással volt a nagykövetek tanácsának állásfoglalására. A dokumentumot Teleki felolvasta a

/23/ Ngy. 167. ülése /N.N. IX. 50 old./

/24/ Karsai Elek : A budai Sándor palotában történt. 1963. Táncsics Kiadó

/25/ Ngy. 172 ülése /N.N. IX. 153 old./

/26/ Ngy. 173 ülése / N.N. IX. 159-161 old./

nemzetgyűlés előtt. Idézzük : « A Magyarországon lejátszódott események a szövetséges főhatalmakat arra kényszerítik, hogy a magyar kormánynak és a magyar népek emlékezetébe idézzék a 1920. február 4-én tett nyilatkozatuk rendelkezéseit. Az ebben a nyilatkozatban lefektetett elvek alapján a szövetségesek kötelességüknek tartják megismételni azt, hogy a Habsburgok visszahelyezése a békét alapjában renditené meg, tehát ezt a restaurációt a szövetségesek el nem ismerhetik, sem pedig meg nem tűrhetik. A szövetséges hatalmak tehát arra számítanak, hogy a magyar kormány tisztában van a helyzet komolyságával és felismerve azokat a veszélyeket, amelyek a volt uralkodónak a magyar trónra való visszatérésével járnának, megtesz minden erélyes intézkedést arra, hogy megghiusítsa azt a kísérletet, amely azonnal a legvégzetesebb következményekkel járna Magyarországra.»

Mindenesetre figyelemreméltó, hogy a szövetségesek április 3-ig vártak e fenyegető hangu figyelmeztetés megküldésével. Ekkorra u.i. már kiderült, hogy a puccs Horthy és a mögötte álló erők ellenállása miatt megbukott, Teleki a nemzetgyűlés előtt azt bizonygatta, hogy a kormány nem külső nyomásra cselekedett, hanem « annak a tényleges helyzetnek a mérlegelése alapján, amelyben az ország van.»

Az ország tényleges helyzetét pedig az a kormányzói hadparancs világítja meg, amelyet Horthy március 30-án miniszterelnöki ellenjegyzés nélkül adott ki, és amely hadparancsban köszönetét fejezte ki a néphadseregnek a március végi nehéz napokban tanusított kormányzóhi magatartásáért. A hadsereg állásfoglalása megakadályozta a restaurációt, a hadparancs pedig nyilvánosságra kerülésével megbuktatta Teleki miniszterelnököt. A királypuccs miatt válságba került Kormány helyett már nem ő, hanem 1921. április 14-én Bethlen István gróf alakított kormányt.

Teleki Pál gróf közel 9 hónapig volt Magyarország miniszterelnöke. Olyan törvények őrzik szellemének nyomait, mint a parasztságot kisémmiző földreform, a középkort felelevenítő bot-büntetés, az ellenforradalmi terrort intézményesítő 1921. III. tc., valamint az első antiszemita törvény - hogy csak a «legkiemelkedőbeke» említsük - «Beirta» tehát nevét a történelembe.